

Bursa Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Toplantı Raporu Tekstil Sektörü

30.05.2013

Merinos Atatürk Kültür ve Kongre Merkezi

Bu raporun içeriği Özel İhtisas Komisyonu toplantılarında belirtilen görüş ve düşünceler ile oluşturulmuş olup Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'nın görüşlerini yansıtmamaktadır.

Bursa Tekstil Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Toplantı Raporu

Bursa Eskişehir Bilecik illerini kapsayan TR41 Bölgesi için 2014-2023 Dönemini kapsayan Bölge Planı Çalışmaları kapsamında ajansımız tarafından iller özelinde ve sektörel bazda ihtisas komisyonları oluşturulması planlanmıştır. Kalkınma Bakanlığı tarafından Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'na verilen yetki ile başlatılan bölge planı çalışmaları ile birlikte, bütün bölge illerimizde Sanayi; Turizm; Tarım, Tarıma Dayalı Sanayi ve Ormanlık; Çevre, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Sosyal Yapı, Mekânsal Gelişme ve Erişebilirlik alanlarında 6 ihtisas komisyonu oluşturulmuştur. İlgili alanlarda illerin ve sektörler ülkemizin 2023 vizyonu kapsamında ele alınırken, ortaya konulan sorunların, oluşturulan strateji ve hedeflerin tüm bölgenin ortak ürünü olması amacıyla bölge paydaşlarının bu toplantılara en üst düzeyde katılım sağlaması hedeflenmiştir.

Metodoloji

Katılımcı bir Bölge Planı oluşturulması sürecinde son derece önemli bir görev üstleneceği düşünülen özel ihtisas komisyonları toplantıları Bursa ilinde diğer illerden farklı olarak 2 oturum üzerinden gerçekleştirilmiştir. İlk oturumda, Ajans personeli tarafından bölge planı süreci ile ilgili katılımcılara bilgiler verilmiş; toplantıların amaç ve yöntemi hakkında açıklamalar yapılmıştır. Bursa ili özelinde genel sanayi sektörüne ait bilgiler yanında daha spesifik öncü sektörlerin genel durumları, ildeki ar-ge ve inovasyon altyapısı, üniversite-sanayi işbirliği, üniversitelerin rekabetçilik düzeyleri, fikri mülkiyet haklarında ilin diğer illerle olan rekabeti, sektörel anlamda ihracat eğilimleri ve istihdam yapıları, ilin mesleki ve teknik eğitim düzeyleri ile ilgili özet bilgiler katılımcılara sunulmuştur.

Özel sektör, çatı kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarının beraber olarak katıldığı ilk oturumun ardından toplantının ikinci aşamasında da sektörel özelinde davet edilmiş katılımcılar, farklı çalışma grupları oluşturularak sektör özelinde daha detaylı fikir belirtme fırsatını yakalamışlardır. İkinci oturumda sektörel strateji ve eğilimlerin ortaya konulması amaçlanırken, görüş ve önerilerin belli bir çerçevede tartışılmasına özen gösterilmiştir. Bu çerçevede, ajans tarafından bölge planına altlık olması bakımından daha önceden hazırlanan soruların, sektörel odak toplantılara yön vermesi amaçlanmıştır. Sektörlerin değerlendirilmesi, mevcut sorunların ortaya konularak çözüm önerilerinin ortaya konulması, sektörlerin daha rekabetçi bir yapıya kavuşabilmesi için ön plana çıkan temel hususlar ile devlet teşvik ve destek mekanizmalarının nasıl yönlendirilebileceği ele alınan başlıca konulardır. Ayrıca, sektörel bazda ortaya konulan 2023 Türkiye İhracat Stratejisi'ndeki ihracat hedeflerinin Bursa özelinde ne derece ulaşılabileceği de katılımcıların üzerinde durulması istenen başlıca konular arasından yer almıştır. Toplantıyı yönlendirme açısından katılımcılara yöneltilen sorular:

- 1. Tekstil Sektörünün mevcut durumda hangi kapsamda değerlendirilmesi uygun olur? (Rekabet gücü yüksek, kendi dinamikleri ile gelişen, dönüşüm ihtiyacı olan, ...)*
- 2. Sektördeki işletme yapısı nasıldır? Sektörün kronikleşmiş belli başlı sorunları var mıdır? Bunlara nasıl müdahale edilmelidir? Tekstil Sektörüne yönelik uygulanması gereken stratejilerde hangi hususların ön planda tutulması gereklidir?*
- 3. Sektörde işletmeler/kurumlar arası işbirliği derecesi hangi düzeydedir? İşbirliğinin artırılması için hangi alanlara öncelik verilmelidir?*
- 4. Sektörün il/bölge bazında 2023 vizyonunu nasıl özetleyebiliriz? Bölge/il bazında hedeflerimiz nelerdir?*
- 5. Sektör özelinde teşvik ve destek mekanizmaları ne derece yeterlidir? Sektörün devlet destekleri ve diğer teşvikler konularında beklentileri nelerdir?*

olarak belirlenmiştir.

Tekstil sektörü Bursa ilinde kayıtlı istihdam açısından en fazla iş olanağı sağlayan sektör olması sebebiyle çok önemli bir konuma sahiptir. Ayrıca il içindeki işletmelerin de oran olarak en fazla paya sahip olduğu sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. İl ve aynı zamanda ülke genelinde de kritik önem arz eden bu sektör, son yıllarda önemli yapısal problemler yaşamaya başlamıştır. İlde bulunan ve ülke genelinde de ön plana çıkan bazı büyük firmalar yanında, genel olarak küçük işletmelerde oluşan ildeki işletme yapısı fason üretimi destekleyen bir yapı içindedir. Tekstil pazarının dünya genelinde sınırlı olması ve ülkemiz rekabet düzeyindeki zayıflamaya paralel olarak katılımcıların, sektöre ilişkin hem ulusal hem de uluslararası sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için acil dönüşüm geçirmesi gereken bir yapıda olduğu hemfikir olunan ana husustur.

Ciddi bir dönüşüm ihtiyacı içinde olan tekstil sektöründe büyük ölçekli firmalar yanında özellikle küçük çapta faaliyet gösteren işletmelerin yoğun olduğu görülmektedir. İstisnalar dışında kurumsallaşma düzeyinin çok düşük olması, bu sektörde faaliyet gösteren firmaların genel olarak ile şirketi ya da patron şirketi olması sebebiyle sektörün dönüşüm ivmesini oldukça düşürmektedir. Alışagelmiş üretim yönteminden yeni ve modern bir anlayışın özellikle bu tarz işletmelerde uygulanması zaruri olmakla birlikte oldukça zor görülmektedir.

Sektörün dünya genelinde bir hem istihdam hem de işletme sayısından küçülmeye gitmesi, buna rağmen katma değerinin artması önümüzdeki dönemde de devam etmesi beklenen bir eğilimdir. Ülkelerin gelir düzeylerinin artmasına bağlı olarak daha nitelikli ürünlere olan talebin arttığı görülmektedir. Bu eğilim ülkemizde de yaşanan bir durumdur. Ülke genelinde üretim sistemlerinde bazı alanlarda dönüşümün yaşandığı görülmektedir. Özellikle gelişmiş Avrupa ülkelerinin, sektörde ilk üretimi farklı bölgelerden temin etmesi ve dikim, tasarım gibi katma değeri olan üretim bölümlerine ağırlık vermesi, ülkemizde de son dönemde özellikle kurumsallaşma düzeyinde üst düzeylerde olan firmaların da tercih ettiği bir yol olarak şekillenmektedir. Katılımcıların belirttikleri görüşler dikkate alındığında, genel hatları ile sektörün güçlü-zayıf yanları ile fırsatları ve maruz kaldığı tehditler sınıflandırılmıştır.

Zayıf Yönler

- Küçük ölçekli firmaların yoğun olması,
- Firmalarda kurumsallaşma düzeyinin çok düşük olması,
- Yeni üretim teknikleri ve sistemlerinin gelişmesine yönelik, özellikle küçük ölçekli firmalarda var olan isteksizlik,
- İşgücü maliyetlerinin yüksek olması yanında verimliliğin göreceli olarak düşük olması,
- Enerji ve hammadde maliyetlerinin yüksek olması
- Sektörde birçok temel hammaddede (elyaf, pamuk vb.) dışa bağımlı olunması
- Nitelikli ihracat yapabilen firma sayısının azlığı,
- Sektördeki kapasite kullanım oranlarının düşüklüğü,
- Fikri mülkiyet haklarının yeterince korunamaması sebebiyle ar-ge ve tasarım çalışmalarının kolaylıkla taklit edilmesi
- Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarını yönlendirecek nitelikli personel azlığı
- Sektörde analiz, planlama ve kontrol sistemlerinin zayıflığı
- Sektörde faaliyet gösteren olan bazı meslek odalarının sektörel işbirliklerinin oluşturulması ve sektörü yönlendirmede yetersiz kalması

- Sektörde her düzeyde (vasıfsız eleman, ara eleman ve teknik personel dahil) ücretlerin düşük olması
- Sektörde istihdamın devir daim hızının yüksek olması,

Güçlü Yönler

- Tekstil sektöründe bölgemizde var olan know-how birikimi
- Bölgede sektöre özel eğitim veren eğitim kurumlarının varlığı ve sanayi işletmeleri ile ortak çalışma isteği
- Sektörün sorunlarının genel olarak bütün kesimler tarafından farkında olunması ve dönüşüm için bütün kesimlerde işbirliğine isteklilik,
- Enerji verimliliği konusunda bazı stratejik kurumlarda (elektrik idaresi vb.) özel enerji verimliliği birimlerinin kurulması
- Bölgede tekstil sektöründe bazı özel alanlarda kümelenmenin oluşması (özellikle bebe ve çocuk konfeksiyonu, ev tekstili vb.)

Tehditler

- Tekstil pazarının sınırlı olması ve bu pazarlarda rekabetin yüksek olması
- Sektörde hem istihdam hem de işyeri sayısında süregelen küçülme eğilimi
- Bazı yakın bölge ülkelerinde (Romanya, Macaristan vb.) işçilik ve girdi maliyetlerinin düşüklüğü ile birlikte işçi üretkenliğinin ülkemize kıyasla yüksek olması
- İleri teknoloji gerektiren ürünlerin pazarının sınırlı olması
- Fikri mülkiyet haklarının yeterince korunamaması sebebiyle ar-ge ve tasarım çalışmalarının kolaylıkla taklit edilmesi
- Tekstil sektörüne dönüşümle beraber istihdam olanaklarının azalması,

Fırsatlar

- Sön dönemde Çin'deki işçi maliyetlerinin yükselmesi
- Avrupa ülkelerinin ülkemizden tekstil ürünleri talebinin artmaya başlaması
- Avrupa pazarına bölgenin yakın olması
- Sektördeki dönüşümlerle beraber farklı alanlarda iş olanaklarının artma potansiyeli

Sektör için ortaya konulan öncelikli stratejiler

Kümelenme

1. Sektörde rekabet için dayanışma kavramının ön plana çıkarıldığı işbirliği uygulamalarının "işgücü-enerji-sinerji" bağlamında geliştirilmesi
2. Tedarikçi ile ana firmaları ve satıcıları birleştiren yapıların ve kümeleşmelerin kurularak üretimde maliyetlerin düşürülmesi yanında verimlilik artış çalışmalarının yapılması
3. Firmaların işbirliği içinde ortak satın alma, ortak lojistik ve enerji verimliliğine yönelik çalışmaların desteklenmesi
4. Özellikle hammadde tedarikinde dışa bağımlılığı azaltacak ortak çalışmaların yapılması, işletmelerin bu alanlara yönlendirilmesi (elyaf, pamuk, sentetik iplik vb.)
5. Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin işbirliği içinde ortak strateji geliştirerek pazar alanlarını genişletmesi
6. Potansiyeli olan özellikli alanlarda kümelenmeye ivme kazandıracak, işbirliği ve organizasyonların desteklenmesi
7. Sektörde sosyal refahın, genç ve kadın istihdamının ön planda olduğu sinerjinin doğal olarak gerçekleştiği kümelenme girişimleri ile uluslararası rekabet potansiyeli olan birlikteliklere öncelikli olarak destek vermek

Ar-Ge İnovasyon

1. Teknik tekstil ürünleri ve temiz üretimine yönelik dönüşümlerin desteklenmesi
2. İhracatta teknik tekstil ürünlerine yönelik destek mekanizmalarının oluşturulması
3. Başta büyük yatırım projelerinde olma üzere başta kamu tarafından yürütülen projelerde yerli fonksiyonel ürün (inşaat tekstili, geotekstil, karbon elyafı vb.) kullanımına yönelik düzenlemelerin yapılması
4. Akademik ve özel sektör arasında sektörün acil dönüşüm ihtiyacı olan alanların belirlenerek ortak projelerin uygulanması
5. Enerji verimliliği konusunda sektöre ve işletmelere özgü ihtiyaçların belirlenmesi, bu çalışmaların desteklenerek iyi uygulama örneklerinin sektörde faaliyet gösteren işletmelere tanıtılması
6. Markalaşma ve tasarım faaliyetlerinin desteklenmesi, ortak teknoloji ve tasarım geliştirme merkezlerinin kurulması ve geliştirilmesi
7. Üretimde farklı yenilenebilir enerji uygulamalarının artırılması ve işletmelerin bu konularda desteklenmesi

Altyapı ve kurumsal düzenlemeler

1. Sektörde iş güvenliği ve işçi sağlığını ön planda tutan düzenlemelere yönelik girişimlerin desteklenmesi
2. Firmaların kapasite kullanım oranlarının yükseltilmesi; sektörde ortak üretim sistemleri, yalın üretim uygulamaları, piyasa analizleri, fizibilite, pazarlama, organizasyon ve süreç yönetme kapasitelerinin geliştirilmesi
3. Tekstil sektörüne işgücü sağlayan mesleki ve teknik eğitim veren kurumlar yanında üniversiteler ile işletmeler arasında stratejik planlama uygulamalarının yaygınlaştırılarak personel ihtiyacının ve niteliklerinin belirlenmesi
4. Tekstil mühendisliği eğitimlerinin birebir sektör içinde ve uygulamalı olarak yapılmasına yönelik düzenlemelerin yapılması ve bu çerçevede kurumların ve eğitim kurumlarının desteklenmesi
5. Sektörde farklı disiplinlerde tecrübe ve birikim sahibi istihdamın artırılması
6. Sektörde insan sağlığına zarar veren kimyasal kullanımının önüne geçilmesi, çevre kirliliğinin azaltıldığı yeni üretim teknikleri ve sistemlerinin geliştirilmesi
7. Sektörel yoğunlaşmaların olduğu bölgelerde altyapı sorunları ve çevre düzenlemelerine yönelik çalışmaların yapılması
8. Sektörün tedarik zincirinde zayıf olduğu alanların belirlenerek işletmelerin bu alanlarda üretiminin desteklenmesi
9. Sektörün dönüşüm içinde olması istenilen alanlarında (enerji maliyetleri, Ar-Ge inovasyon çalışmaları, teknik tekstil vb.) etkin destek mekanizmalarının oluşturulması
10. Sektörde ithal edilen hammadde, makine, tasarım hizmetleri gibi girdilerin yerli üretim potansiyelinin belirlenmesi ve yerli üretim için teşvik mekanizmalarının oluşturulması

Tekstil sektörü toplantısında ele alınan başlıca konulardan biri de ülkemizin sektörel bazda belirlemiş olduğu 2023 yılı ihracat hedeflerinin il bazında ne kadarının yakalanabileceğidir. 2012 yılında ilgili alt sektörler ayrımında Bursa ilin ülke içindeki sektör payları alınarak, 2023 yılı ülke hedefleri ile kıyaslanmıştır. Dolayısı ile 2012 yılındaki sektör payları aynı şekilde devam ettiği varsayımında ilin ihracat hedeflerinin en az ne olması gerektiği ile ilgili olarak genel hesaplamalar yapılarak toplantıda katılımcılar ile paylaşılmıştır.

		2012	TR İçindeki Pay	2023 Hedefi
BURSA	Tekstil ve Hammaddeleri	1.054.607	13,4%	2.686.999
	Hazır Giyim ve Konfeksiyon	620.920	3,9%	2.006.939
	Deri ve Deri Mamulleri	11.293	0,7%	31.661
TÜRKİYE	Tekstil ve Hammaddeleri	7.849.702		20.000.000
	Hazır Giyim ve Konfeksiyon	16.088.099		52.000.000
	Deri ve Deri Mamulleri	1.605.069		4.500.000

Kaynak: TİM verileri ve TİM 2023 İhracat Stratejisi Raporu

İlgili veriler Bin Ş cinsindedir

İlgili katılımcılar, mevcut haliyle sektörün il bazında ortaya konan bu hedeflere ulaşmasının çok zor olduğunu belirtmişler ve en kısa sürede sektörde gerekli dönüşümün sağlanması dahilinde, ortaya konulan ihracat hedeflerinin çok altında kalılabileceğini belirtmişlerdir.

Ek1. Katılımcı Listesi

Aşağıda isimleri belirtilen sektör temsilcileri Özel İhtisas Komisyonu Üyesi sıfatıyla toplantıya katılarak görüş, tespit ve önerileriyle komisyon çalışmasına katkıda bulunmuşlardır. Toplantıda Bursa tekstil sektöründeki eğilimler, tespit edilen güçlü ve zayıf yönler, fırsat ve tehditler ile öncelik ve stratejiler Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından kaydedilip derlenmiş olup ifadelerin içeriği katılımcıların bakış açısını yansıtmaktadır.

Katılımcı Adı-Soyadı	Kurum/Firma
Prof.Dr. Yusuf Ulcay	Uludağ Üniversitesi
Selim Aybey	COATS Türkiye İplik Sanayii A.Ş.
Taner Alan	Yeşim Satış Mağazaları ve Tekstil Fabrikaları A.Ş.
Binnaz Kaplangiray	Uludağ Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Bölümü
Ahmet Atalay	Sunteks Dokuma Boya Apre San. ve Tic. A.Ş.
İbrahim Cerrah	BEKSİAD Bebe - Çocuk Konfeksiyonu Sektörü Sanayici ve İş Adamları Derneği
Mehmet Emin Özcan	Korteks Mensucat San. ve Tic. A.Ş.
Hüseyin İşöz	Özdilek Alışveriş Merkezleri ve Tekstil San. A. Ş
Sadık Kutlucan	Kutlucan Tekstil
Cemalettin Yıldız	TÜİK Bursa
Şengül Teke	BUTEKOM- Bursa Tekstil & Konfeksiyon AR-GE Merkezi
Rafet Yıldırım	Küçükçalık Tekstil Sanayi ve Ticaret A. Ş

Not: Katılımcılar soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.